

Rangaistuksen tuomitseminen vanhentuneista rikoksista

ASIAN VIREILLETULO

Valtioneuvoston oikeuskanslerista annetun lain 3 §:n 3 momentin mukaan oikeuskansleri tarkastaa rangaistustuomiot, joita koskevia ilmoituksia erikseen säädetyin tavoin lähetetään oikeuskanslerinvirastoon.

Tarkastuksessa havaittiin, että Pohjois-Karjalan käräjäoikeus oli 5.11.2019 asiassa dnro R 19/618 antamallaan tuomiolla nro 19/148377 tuominnut vastaajat lievistä petoksista, joiden tekoajat ovat 26.4.-1.5.2017 (syytekohta 12), 28.4.2017 (syytekohta 18) ja 6.-10.5.2017 (syytekohta 23). Tekoja koskevat haasteet oli annettu vastaajille tiedoksi vasta syyteoikeuden vanhentuttua 11.7.2019 ja 23.8.2019.

SELVITYS

Asiassa käräjäoikeuden puheenjohtajana toimineen käräjätuomarin antaman lausuman mukaan hän on virheellisesti tuomion laatimishetkellä jättänyt tarkastamatta tekoajat ja haasteen tiedoksiantoajat.

Laamannin 1.9.2020 antaman lausuman mukaan virheessä on ollut kysymys inhimillisestä erheestä, jonka syntymiseen ovat myötävaikuttaneet käsiteltävän asian laajuus ja kiireellisyys.

TUOMION PURKU

Korkein oikeus on apulaisoikeuskanslerin hakemuksesta 8.2.2021 antamallaan päätöksellä nro 190 (dnro H2020/104) purkanut käräjäoikeuden mainitun tuomion siltä osin kuin siinä vastaaja A:lle syyksi oli luettu lievä petos (syytekohta 23) ja vastaaja B:lle syyksi oli luettu kolme lievää petosta (syytekohtat 12, 18 ja 23) sekä heille tuomittujen rangaistusten osalta. Asia palautettiin Pohjois-Karjalan käräjäoikeuteen rangaistuksen määräämistä varten.

Pohjois-Karjalan käräjäoikeus on 26.5.2021 asiassa R 21/180 antamallaan tuomiolla 21/123327 tuominnut A:n yhteiseen 5 kuukauden 20 päivän ehdolliseen vankeusrangaistukseen ja B:n yhteiseen 1 vuoden 1 kuukauden mittaiseen ehdolliseen vankeusrangaistukseen. Alkuperäisessä 5.11.2019 annetussa tuomiossa käräjäoikeus oli tuominnut vastaajat vanhentuneista rikoksista ja heidän syykseen asiassa luetuista muista rikoksista yhteisiin 6 kuukauden ja 1 vuoden 2 kuukauden mittaisiin ehdollisiin vankeusrangaistuksiin.

RATKAISU

Sovellettavat säännökset

Rikoslain 8 luvun 1 §:n 2 momentin 4 kohdan mukaan syyteoikeus vanhentuu, jollei syytettä ole nostettu kahdessa vuodessa, jos ankarin rangaistus on enintään vuosi vankeutta, sakkoa tai rikesakko. Rikoslain 36 luvun 3 §:n mukaan lievästä petoksesta tuomitaan sakkoa. Rikoslain 8 luvun 3 §:n 1 momentin mukaan syyte katsotaan vanhentumisajan kulumisen katkaisevalla tavalla nostetuksi, kun syytettävälle on laillisesti annettu haaste tiedoksi.

Tuomioistuinlain 9 luvun 1 §:n 2 momentin mukaan tuomarin on virkatoimissaan oltava tunnollinen ja huolellinen.

Arviointi

Käräjätuomari on myöntänyt lievien petosten syyteoikeuden olleen vanhentunut ja jättäneensä kiinnittämättä huomiota tähän seikkaan. Koska syyteoikeus kyseisistä rikoksista oli vanhentunut, ei vastaajia olisi saanut tuomita teoista rangaistukseen. Käräjätuomari on menetellyt huolimattomasti tuomitessaan vastaajat vanhentuneista teoista.

Rangaistuksen tuomitseminen rikoksesta, josta rangaistusta ei lain mukaan voi enää seurata, on omiaan heikentämään luottamusta lainkäyttötoiminnan asianmukaisuuteen ja vaarantaa merkittävästi vastaajan oikeusturvaa. Virhe on lähtökohtaisesti luonteeltaan vakava ja sijoittuu

tuomarin tehtävien ydinalueelle eli lainkäyttöratkaisun tekemiseen. Virhe saattaa tämän vaka-
vuutensa vuoksi tulla arvioitavaksi rikoslain 40 luvun 10 §:ssä tarkoitettuna tuottamuksellisena
virkavelvollisuuden rikkomisena. Rikosvastuu edellyttää mainitun pykälän mukaan kuitenkin,
että teko ei sen haitallisuus ja vahingollisuus ja muut tekoon liittyvät seikat huomioon ottaen ole
kokonaisuutena arvostellen vähäinen. Tapauksissa, joissa kyseisenlaisesta virheestä ei ole ai-
heutunut vastaajalle haitallisia täytäntöönpanoseuraamuksia eikä tuomarin menettelyyn ole liit-
tynyt sen moitittavuutta lisääviä seikkoja, kuten esimerkiksi syyteoikeuden vanhentumista tuo-
marin oman laiminlyönnin seurauksena, on tuomarin menettelyä pidetty oikeuskanslerin ratkai-
sukäytännössä tuottamuksellisen virkavelvollisuuden rikkomisen tunnusmerkistössä tarkoite-
tuin tavoin vähäisenä.

Vastaajat on nyt käsillä olevassa tapauksessa tuomittu muiden heille syyksi luettujen tekojen
ohella lievistä petoksista yhteisiin 6 kuukauden sekä 1 vuoden 2 kuukauden ehdollisiin van-
keusrangaistuksiin. Korkein oikeus purki tuomion vanhentuneiden tekojen osalta ja palautti
asian Pohjois-Karjalan kärjäoikeuteen yhteisen rangaistuksen määräämiseksi. Uudessa rat-
kaisussa vastaajat tuomittiin muista heille syyksi luetuista rikoksista yhteiseen 5 kuukauden 20
päivän ja 1 vuoden 1 kuukauden ehdollisiin vankeusrangaistuksiin. Virheestä ei käytettävissäni
olevien tietojen mukaan näin ollen ole ehtinyt aiheutua vahinkoa asian vastaajille. Kyse on ollut
käsiteltävänä olleen rikoskokonaisuuden yksittäisistä syytekohtista ja oikeudenkäynti on ollut
muiden syytekohtien käsittelemiseksi tarpeellinen.

Kun kärjätuomarin menettely olisi rikosoikeudellisesti näin arvioituna tuottamuksellisen virka-
velvollisuuden rikkomisen tunnusmerkistössä tarkoitettuin tavoin vähäinen, ei hänen ole syytä
epäillä syyllistyneen asiassa rikokseen. Tämän vuoksi hänen menettelyään on tutkittu vain lail-
lisuusvalvonnallisesti toimituttamatta asiassa esitutkintaa. Pidän virhettä kuitenkin siinä määrin
vakavana, että annan hänelle jäljempänä mainitun laillisuusvalvonnallisen huomautuksen.

Johtopäätökset ja toimenpiteet

Kärjätuomari on menetellyt lainvastaisesti tuomitessaan vastaajat rangaistuksiin syyteoi-
keudeltaan vanhentuneista rikoksista.

Valtioneuvoston oikeuskanslerista annetun lain 6 §:n 1 momentin mukaan, jos virkamies, julkis-
yhteisön työntekijä tai muu henkilö julkista tehtävää hoitaessaan on menetellyt lainvastaisesti
tai jättänyt velvollisuutensa täyttämättä, oikeuskansleri voi antaa asianomaiselle huomautuksen
vastaisen varalle, mikäli hän ei harkitse olevan tarvetta syytteen nostamiseen.

Annan mainitun lainkohdan nojalla kärjätuomarille huomautuksen hänen virheellisestä menet-
telystään.

Pyydän saattamaan ratkaisuni kärjätuomarin tietoon.

Lähetän päätökseni tiedoksi Itä-Suomen hovioikeudelle.

Tämä asiakirja on allekirjoitettu sähköisesti.

Apulaisoikeuskansleri

Mikko Puumalainen

Oikeuskanslerinsihteeri

Henna-Riikka Välinen

.